

AGH

AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA
IM. STANISŁAWA STASZICA W KRAKOWIE

Wydział Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska

KATEDRA HYDROGEOLOGII I GEOLOGII INŻYNIERSKIEJ

OCENA EKOLOGICZNA

mieszanki popiołowo-żużlowej
ze składowiska w Tarnowie
– produkcji SLAG RECYCLING

Autorzy:

Prof. dr hab. inż. Jadwiga Szczepańska-Plewa
Mgr inż. Wiesław Knap

Kraków, luty 2010 r.

Akademia Górniczo-Hutnicza | Wydział Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska
Katedra Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej
al. A. Mickiewicza 30, 30-059 Kraków,
tel. +48 12 617 24 04, +48 12 617 24 43, +48 12 617 24 28, fax +48 12 617 24 27
e-mail: khqi@agh.edu.pl, www.agh.edu.pl

1. Wprowadzenie

Przedmiotem oceny jest mieszanka popiołowo-żużlowa ze składowiska w Tarnowie – produkcji SLAG RECYCLING.

Analizy składu chemicznego mieszanki popiołowo-żużlowej ze składowiska w Tarnowie – produkcji SLAG RECYCLING oraz wyciągów wodnych 1:10 wykonało akredytowane Laboratorium Hydrogeochemiczne Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Wydział Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska — Katedra Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej (certyfikat akredytacji PCA nr AB 1050).

2. Skład chemiczny mieszanki popiołowo-żużlowej ze składowiska w Tarnowie – produkcji SLAG RECYCLING

W celu ustalenia składu chemicznego badanego kruszywa wykonano mineralizację przy użyciu mineralizatora mikrofalowego (35 atm) firmy Perkin Elmer. Zawartości poszczególnych składników metalicznych oznaczono za pomocą spektrometru masowego z plazmą wzbudzoną indukcyjnie ICP-MS Elan 6100 firmy Perkin Elmer. Wyniki przeliczono na formy tlenkowe i przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Skład chemiczny mieszanki popiołowo-żużlowej ze składowiska w Tarnowie – produkcji SLAG RECYCLING

Składnik	Udział %	Składnik	mg/kg
Na ₂ O	0.2913	Na	2161
Li ₂ O	0.0176	Li	81.6
K ₂ O	0.7227	K	5997
CaO	2.9969	Ca	21422
MgO	1.5386	Mg	9280
SO ₃	0.1902	S	761
BO ₂	0.0451	B	114
ZnO	0.0125	Zn	100
P ₂ O ₅	0.9795	P	4276
Al ₂ O ₃	10.7965	Al.	57154
Fe ₂ O ₃	5.1309	Fe	35908
SiO ₂	77.1000	SiO ₂	0.0
Mn ₂ O ₅	0.1029	Mn	595
SrO	0.0291	Sr	246
BaO	0.0572	Ba	513
SnO ₂	0.0004	Sn	3.1
TiO ₂	0.0002	Ti	1.58
As ₂ O ₅	0.0038	As	25
SeO ₂	0.00074	Se	5.3
MoO ₃	0.00018	Mo	1.2
CrO ₃	0.01805	Cr	94
WO ₃	0.00015	W	1.2
CdO	0.00006	Cd	0.6
PbO	0.00336	Pb	31
CoO	0.00234	Co	18
NiO	0.00705	Ni	55
BeO	0.00110	Be	4
V ₂ O ₅	0.01564	V	88
CuO	0.00724	Cu	58
Ag ₂ O	0.00141	Ag	13
TiO ₂	0.08347	Ti	500
ZrO ₂	0.00255	Zr	18.9
HgO	0.00015	Hg	1.40
UO ₃	0.00064	U	5.4
RbO	0.00543	Rb	45.7
Suma	100.16	—	—

W składzie chemicznym mieszanki popiołowo-żuźłowej ze składowiska w Tarnowie – produkcji SLAG RECYCLING dominują: krzemionka (77.10%) i glin (10.80%). Mniejszą rolę odgrywają: żelazo, wapń i magnez, których udziały są o rząd wielkości mniejsze w stosunku do zawartości składników dominujących. Pozostałe składniki – w tym metale ciężkie – występują w ilościach śladowych, z reguły poniżej 0.1%.

Zawartość SO_3 w analizowanej mieszance wynosi 0,1902% a więc jest znacznie niższa od wartości dopuszczalnej (3,0%) podanej w Specyfikacji technicznej wykonania odbioru robót budowlanych D 02.03.01.

3. Skład chemiczny wyciągu wodnego 1:10 mieszanki popiołowo-żuźłowej ze składowiska w Tarnowie - produkcji SLAG RECYCLING

Wyciąg wodny 1:10 mieszanki popiołowo-żuźłowej ze składowiska w Tarnowie – produkcji SLAG RECYCLING sporządzono zgodnie z normą PN-Z-15009:

- Pomiar odczynu pH, Eh i przewodności wykonano przyrządem Inno Lab Multi-Level 3 firmy WTW.
- Zawartości metali oznaczono za pomocą spektrometru masowego ICP-MS z plazmą wzbudzoną indukcyjnie ELAN 6100 firmy Perkin Elmer (PN-EN ISO 17294-1:2007, PN-EN ISO 17294-2:2006).
- Oznaczenie chlorków wykonano metodą miareczkową (PN-EN ISO 9297:1).

Wyniki badań przedstawia tabela 2.

Oznaczone wartości stężeń poszczególnych wskaźników fizykochemicznych w wyciągu wodnym (1:10) porównano z wartościami dopuszczalnymi podanymi w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z 28.01.2009 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. Nr 27, poz. 69)

Wyciągi wodne z analizowanych kruszyw charakteryzują się wartościami poszczególnych wskaźników zanieczyszczeń wyraźnie niższymi od wartości podanych w Rozporządzeniu (Dz.U. Nr 27, poz. 69). Odczyn pH wykazuje wartości nieco niższe (pH = 6,1) od dopuszczalnych (pH = 6,5 – 9,0).

Tabela 2. Porównanie wyników analizy chemicznej wyciągu wodnego (1:10) z próbki mieszanki popiołowo-żużlowej ze składowiska w Tarnowie – produkcji SLAG RECYCLING z wartościami dopuszczalnymi wskaźników zanieczyszczeń w ściekach wprowadzanych do wód i do ziemi określonymi w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z 28.01.2009 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. Nr 27, poz. 69)

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Próbka mieszanki popiołowo-żużlowej ze składowiska w Tarnowie produkcji SLAG Recycling	Maksymalne dopuszczalne stężenie podane w Rozporządzeniu Ministra Środowiska Dz.U. z 2009 r., Nr 27, poz. 69
Odczyn	pH	6.09	6.5–9.0
Eh	mV	275	
Przewodnictwo	mS/cm	0.187	
Antymon	mg Sb/l	0.011	0.3
Arsen	mg As/l	0.013	0.1
Bar	mg Ba/l	0.086	2.0
Bor	mg B/l	0.566	1.0
Chlorki	mg Cl/l	7.2	1000.0
Chrom ogólny	mg Cr/l	0.013	0.5
Cynk	mg Zn/l	0.006	2.0
Glin	mg Al/l	0.680	3.0
Kadm	mg Cd/l	0.00002	0.2
Magnez	mg Mg/l	2.44	
Mangan	mg Mn/l	0.0003	
Miedź	mg Cu/l	0.00091	0.5
Nikiel	mg Ni/l	0.0002	0.5
Ołów	mg Pb/l	0.0001	0.5
Potas	mg K/l	7.77	80.0
Rtęć	mg Hg/l	0.0004	0.03
Selen	mg Se/l	0.017	1
Siarczany	mg SO ₄ /l	55.30	500.0
Sód	mg Na/l	5.94	800.0
Wapń	mg Ca/l	22.35	
Żelazo ogólne	mg Fe/l	0.002	10.0

4. Ocena ekologiczna mieszanki popiołowo- żuźłowej ze składowiska w Tarnowie - produkcji SLAG RECYCLING

Ze względu na sposób powstawania, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27.09.2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U. Nr 112. poz. 1206), przedmiotowa mieszanka popiołowo-żuźłowa zalicza się do grupy 10 - odpady z procesów termicznych, podgrupy 10.01, rodzaju 10.01.15 – popioły paleniskowe, żużle i pyły z kotłów ze współspalania inne niż wymienione w 10.01.14.

Skład chemiczny wyciągu wodnego 1:10 mieszanki popiołowo-żuźłowej ze składowiska w Tarnowie – produkcji SLAG RECYCLING spełnia wymagania dotyczące składu chemicznego ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi, określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z z 28.01.2009 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. Nr 27, poz. 69). Wyjątek stanowi nieznaczne przekroczenie dopuszczalnej wartości pH (6.09 w badanej próbce, podczas gdy dopuszczalny zakres tego parametru to 6.5–9.0).

5. Podsumowanie

Mieszanka popiołowo-żuźłowa ze składowiska w Tarnowie - produkcji SLAG RECYCLING spełnia warunki pozwalające zakwalifikować je, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27.09.2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U. Nr 112. poz. 1206), do grupy 10 - odpady z procesów termicznych, podgrupy 10.01, rodzaju 10.01.15 – popioły paleniskowe, żużle i pyły z kotłów ze współspalania inne niż wymienione w 10.01.14. Odpady takie nie są zaliczane do odpadów niebezpiecznych i figurują na liście odpadów przeznaczonych do wykorzystania w celach przemysłowych (Dz.U. z 2006 r., nr 49, poz. 356).

Wyniki przeprowadzonych badań (skład chemiczny kruszywa oraz wyciągu wodnego) wskazują, że analizowana mieszanka popiołowo-żuźłowa charakteryzuje się wartościami poszczególnych wskaźników zanieczyszczeń wyraźnie niższymi od wartości podanych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska (Dz.U. z 2009 r., Nr 27, poz. 69). Jedynie pH jest nieco niższe od dopuszczalnego zakresu.

6. Spis literatury

- PN-Z-15009 (Odpady stałe. Przygotowanie wyciągu wodnego)
- PN-EN ISO 9297:1 (Jakość wody. Oznaczanie chlorków. Metoda miareczkowania azotanem srebra w obecności chromianu jako wskaźnika (Metoda Mohra))
- PN-EN ISO 17294-1:2007, PN-EN ISO 17294-2:2006 (ICP-MS, Jakość wody - Zastosowanie spektrometrii mas z plazmą wzbudzoną indukcyjnie (ICP-MS))
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27.09.2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz.U. z 2001 r., Nr 112, poz. 1206)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21.03.2006 r. w sprawie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów poza instalacjami i urządzeniami (Dz.U. z 2006 r., nr 49, poz. 356).
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z 28.01.2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U. z 2009 r., Nr 27, poz. 69)
- Specyfikacja Techniczna wykonania odbioru robót budowlanych. D. 02.03.01

7. Załączniki

- Skład chemiczny wyciągu wodnego 1:10 mieszanki popiołowo-żuźlowej produkcji SLAG RECYCLING ze składowiska w Tarnowie.

ANALIZA WYCIĄGU WODNEGO 1:10

Numer próbki:

Nazwa próbki: Mieszanka popiołowo-żużlowa Ślag Recycling z Tarnowa

Data pobrania: ..02.2010.

1. Charakterystyka ogólna

pH = 6,09	Eh = 275 [mV]	$\gamma_{25} = 0,187$ [mS/cm]		
Substancje rozpuszczone mineralne	$S_{rm} =$	131,5	[mg/dm ³]	
Mineralizacja	M =	131,5	[mg/dm ³]	
Twardość ogólna	H _O =	65,8	[mg CaCO ₃ /dm ³]	H ₂ SiO ₃ = 3,38 [mg/dm ³]
Twardość węglanowa	H _w =	19,3	[mg CaCO ₃ /dm ³]	SiO ₂ = 2,60 [mg/dm ³]
Twardość niewęglanowa	H _N =	0,93	[mval/dm ³]	

2. Bilans jonowy

Składnik	mg/dm ³	mval/dm ³	% mval
Na ⁺	5,94 ± 0,06	0,258	13,943
K ⁺	7,77 ± 0,07	0,199	10,729
Ca ⁺²	22,35 ± 0,20	1,115	60,211
Mg ⁺²	2,44 ± 0,03	0,201	10,842
Ba ⁺²	0,086 ± 0,000	0,001	0,068
Fe ⁺²	0,002 ± 0,000	0,000	0,004
Mn ⁺²	0,0003 ± 0,0000	0,000	0,001
Zn ⁺²	0,006 ± 0,000	0,000	0,011
Cu ⁺²	0,00091 ± 0,0000	0,000	0,002
Ni ⁺²	0,00020 ± 0,0000	0,000	0,000
Pb ⁺²	0,0001 ± 0,0000	0,000	0,000
Hg ⁺²	0,0004	0,000	0,000
Cd ²⁺	0,00002 ± 0,000000	0,000	0,000
Cr ³⁺	0,0130 ± 0,0000	0,001	0,040
Se ⁺²	0,017	0,000	0,023
Sb ⁺³	0,01100 ± 0,00000	0,000	0,015
Al ⁺³	0,680 ± 0,010	0,076	4,084
As ³⁺	0,0130 ± 0,0001	0,001	0,028
Razem kationy	39,33	1,852	100,000
Cl ⁻	7,2	0,203	10,612
SO ₄ ⁻²	55,30 ± 0,60	1,152	60,349
OH ⁻	< 0,20	0,012	0,616
HCO ₃ ⁻²	22,5	0,369	19,321
CO ₃ ²⁻	< 0,5	0,017	0,873
BO ₃ ⁻³	3,08 ± 0,33	0,157	8,229
Razem aniony	88,78	1,909	100,000
Razem analiza	128,11		

3. Charakterystyka analizy

$$B = \frac{\square rK - \square rA}{\square rK + \square rA} \cdot 100\% = -1,51 \quad [\%]$$

$$B = 0,566 \quad [\text{mg/dm}^3]$$

woda siarczanowo-wapniowa

SO₄-Ca